

EUROPOS KNYGŲ SEKTORIUS:

faktai ir skaičiai

2017

EUROPOS LEIDĖJŲ FEDERACIJA

FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS
FÉDÉRATION DES ÉDITEURS EUROPÉENS

„<...> knygų leidyba yra stambiausias kultūros sektorius Europoje, o Europos leidybos sektorius (vienas iš Europos kultūros sektorių) pirmauja pasaulyje. Knygų leidybos sektoriaus metinė apyvarta vien tik Europos Sąjungoje ir Europos ekonominėje erdvėje siekia 22–24 mlrd. eurų, o bendra rinkos vertė sudaro 36–40 mlrd. eurų. Europos pirmumą liudija ir tai, kad dauguma pasaulio didžiųjų leidybos grupių yra Europos įmonės (6–8 iš 10 didžiausių leidybos grupių remiantis metiniu pasaulio leidybos industrijos reitingu). Todėl pagrindinės pasaulinės knygų mugės (Frankfurto, Londono, Bolonijos) vyksta Europoje. ES leidyklose dirba apie 150 tūkst. darbuotojų, o bendra vertės grandinė (autorai, knygnai) sukuria beveik pusę milijono darbo vietų. Kartu su spaustuvių, dizaino ir kitais sektoriais, šis skaičius padidėja iki maždaug 600–700 tūkst. Europos leidėjai kasmet išleidžia daugiau nei pusę milijono naujų kūrinių 24 oficialiomis ES kalbomis ir keliasdešimt mažumų kalbų, kuriomis kalbama šiame žemyne, taigi Europos skaitytojai gali rinktis iš milijonų prekyboje esančių kūrinių. Europos knygų leidyba yra solidus ir inovatyvus kultūros sektorius, pasižymintis stipriu eksportu ir išskirtinai aukštu klientų pasitenkinimo lygiu.<...>“

2017 m kovo 7 d.,
Henrique Mota

Knygos Europoje. Faktai ir skaičiai

22–24 mlrd. eurų apyvarta ES

- Mokomoji literatūra 19,9%
- Akademinė (profesinė) literatūra 19,5%
- Komeracinė literatūra 48,4%
- Vaikų literatūra 12,2%

Europos leidėjai pirmauja pasaulyje: 6 iš 10 didžiausių leidyklų yra Europoje

Daugiau nei 0,5 mln. žmonių dirba leidybos sektoriuje...*

* Tiesioginis ir netiesioginis darbas knygų leidybos pramonėje (autoriai, leidėjai, knygynai, spaustuviės, dizaino įmonės ir t. t.)

Europoje galima įsigyti 22 mln. pavadinimų knygų, iš kurių 5 mln. – elektroninės knygos

Kasmet išleidžiama virš pusės milijono naujų pavadinimų

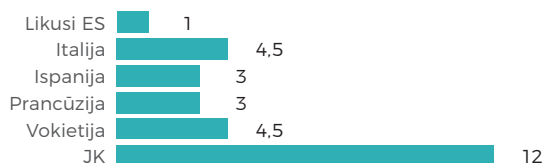
Kryžminis subsidijavimas iš bestselerių leidžia investuoti į naujus talentus

Vidutinis vienos knygos tiražas...

Prancūzijoje 5 000 egzempliorių Ispanijoje 3 000 egzempliorių Bulgarijoje 500 egzempliorių

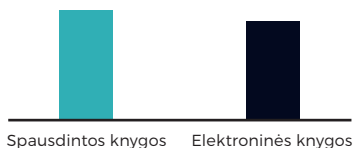
Elektroninių knygų leidybos rinka dar formuojasi

*Elektroninių knygų pardavimų dalis bendroje knygų pardavimų rinkoje (%)

Knygų rinka

Elektroninių knygų gamyba tik 15–20 %
pigesnė nei spausdintų

Elektroninių knygų gamyba yra susijusi su tam tikromis išlaidomis, kurios nėra aktualios spausdinant knygas

Tik 1 iš 10 išleistų knygų yra pelninga

2 padengia savikainą, o kitos yra nuostolingos

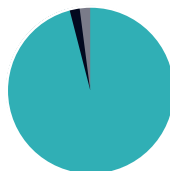
Savarankiškai savo knygas išleidžiantys autoriai paprastai pradeda bendradarbiauti su leidyklomis po to, kai susilaukia sėkmės

96 % elektroninių knygų parduodama su DRM (apsaugos nuo kopijavimo sistemos)

„Penkiasdešimt pilkų atspalvių“
(E. L. James)

Savarankiškai išleido: 250 000 egz.

Random House: virš 100 mln. egz.

● Watermark ● Adobe ● Neapsaugotos

4 iš 5 leidėjų leidžia elektronines knygas

31 % elektroninių knygų leidėjų leidžia pažangias elektronines knygas (angl. *enhanced ebooks*)

1 iš 3 pirkėjų knygas įsigyja internetu*

1 iš 3 – Vokietijoje, Nyderlanduose ir JK.

2015–2016 m. daugelyje ES šalių geidžiamiausia Kalėdų dovana buvo knyga*

Deloitte Xmas apklausa 2015 (Prancūzija, JK), 2016 (Belgija, Vokietija, Italija)

Viešosios bibliotekos

Vietinės bibliotekos skolina muzikos ir vaizdo įrašus, laikraščius, žurnalus... ir knygas

14,6 mln.
fonomogramų*

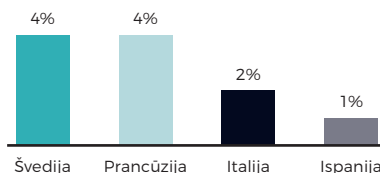
5,8 mln.
vaizdo įrašų*

162,9 mln.
spausdintų kūrinių*

*Prancūzijoje

Bibliotekų pirkimai sudaro ne daugiau kaip 4 % leidėjų apyvartos

Taigi bent 96 % leidėjų apyvartos generuoja mažmeninkai

Bibliotekų daugiausiai skolinamos knygos dažnai yra bestselleriai

1. James Patterson; 2. M. C. Beaton;
3. Nora Roberts; 4. Lee Child;
5. David Baldacci; 6. Anna Jacobs;
7. Danielle Steel; 8. Clive Cussler;
9. Harlan Coben; 10. Ian Rankin.

2002–2012 m. JK dažniausiai skolinama knyga:
Dan Brown „Da Vinčio kodas“ (2003)

*2013–2014 m. dažniausiai skolinami autoriai – šaltinis: JK PLR

Bibliotekos gali perimti didelę pirminės elektroninių knygų rinkos dalį

Švedijoje bibliotekos nuperka vos 4 % visų parduotų knygų, tačiau patenkina iki 90 % elektroninių knygų poreikio

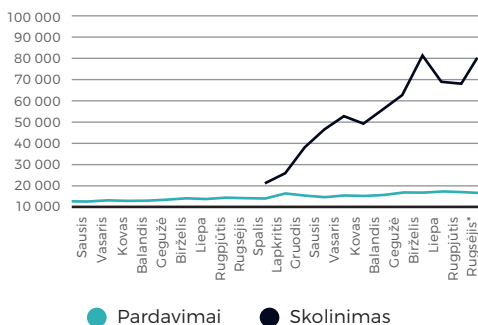
Autoriai gauna daug mažiau iš savo knygų skolinimo negu iš pardavimų parduotuvėse

0.05 £

Keletas šalių ES dar neįgyvendino PLR schemų (Graikija, Bulgarija, ...) arba moka nedidelį mokestį autoriams.

*Mokestis už skolinimą JK 2016 m. – šaltinis: PLR JK

Patirtis rodo, kaip elektroninių knygų skolinimas gali nustelbti elektroninių knygų pardavimus

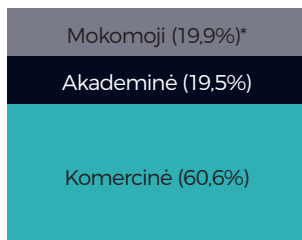

● Pardavimai ● Skolinimas

*eRoelen Danijoje

Mokomosios literatūros rinka

Mokomosios literatūros leidyba yra labai svarbi visos leidybos pramonės dalis (jos sukuriama vertė sudaro 6–7 mlrd. eurų)

*Iki 30 % (Ispanija, Lenkija), 60 % (Airija)

Skirtingi įvairių švietimo rinkų poreikiai ir klientai

Pradinis ir vidurinis mokslas (tėvai, valstybinės institucijos)

Švietimo vartojimo rinka (tėvai)

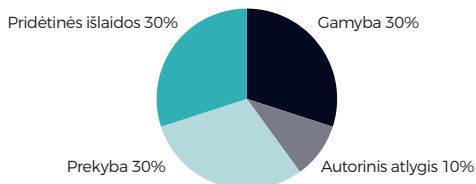

Aukštasis mokslas (studentai, universitetinės bibliotekos)

Mokslų ir akademinis komunikavimas (universitetinės bibliotekos, komercinės įmonės, mokslininkai, besidomintieji nespecialistai)

Pagrindiniai mokomosios literatūros leidybos kaštai

Nuo 2008 m. Prancūzijoje 100% vadovėlių yra skaitmeniniai, Italijoje – 95%

Prancūzijos leidėjai investuoja 4 kartus daugiau nei atgauna

Vadovėliai yra itin daug kopijuojami, jiems reikalingas licencijavimas

Vokietijoje kasmet padaroma 400 mln. kopijų

(Šaltinis: VG Wort)

Vidutinis mokyklos biudžetas spausdintiems ir skaitmeniniams mokomiesiems ištekliams

Vidutiniškai 1%

Prancūzijoje spausdintiems vadovėliams tenka 0,23-0,25% bendrų mokomosios literatūros išlaidų (arba 1% atskaičius personalo išlaidas)

(Šaltinis: SNE)

26,8% Danijos pradinė mokyklų vadovėlių rinkos yra susijusi su skaitmeniniu turiniu

Kadangi nuo 2012 m. Danijos vyriausybė remia mokykloms perkamą skaitmeninę mokomąją medžiagą

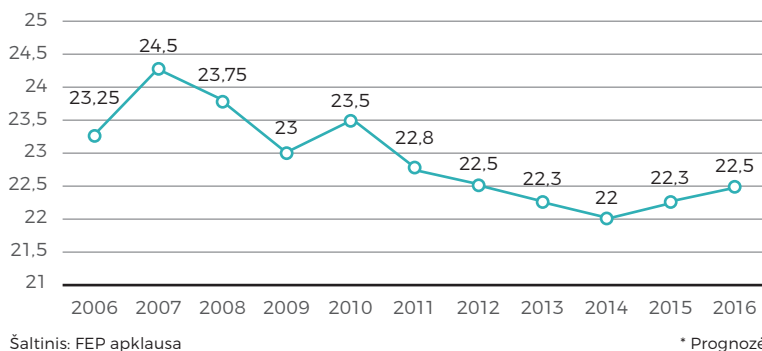
Skaitmeninių pavadinimų paklausa vis dar ribota ir įvairiose šalyse yra skirtinga

1,4% vadovėlių Italijoje yra skaitmeniniai

1. Smulkus šriftas? Ne, stambus ir įvarus: keletas pagrindinių skaičių

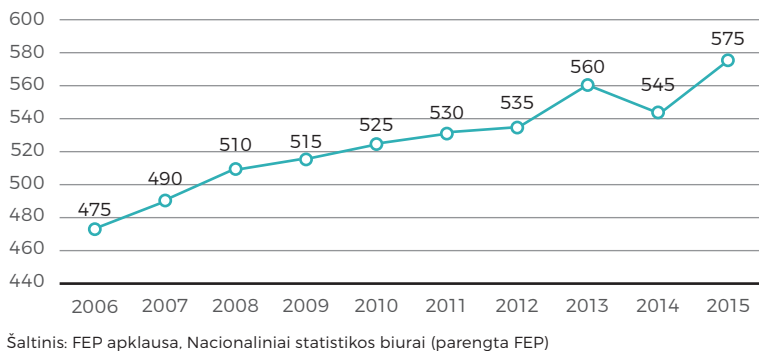
2015 m. Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės knygų leidėjų bendros metinės pardavimų pajamos siekė maždaug 22,3 mlrd. eurų. Tai šiek tiek daugiau nei anksčiau numatyta 22 mlrd. eurų suma, atspindinti įvairialypę situaciją, nes kai kuriuose rinkose apyvarta sumažėjo palyginus su ankstesniais metais, tačiau kitų rinkų rezultatai patvirtino teigiamas tendencijas arba pakeitė mažėjimo tendencijas. Prie teigiamo rezultato ženkliai prisidėjo ir valiutos kursas. Bendra rinkos vertė sudaro 36–40 mlrd. eurų. Remiantis turima informacija, tikimasi, kad augimo tendencijos išliks ir 2016 m., o pajamos sieks 22,5 mlrd. eurų.

Leidėjų grynoji apyvarta iš knygų pardavimo ES + EEE, 2006–2016 (mlrd. eurų)

2015 m. Europos leidėjai iš viso išleido apie 575 000 naujų kūrinių. Šis skaičius paimtas iš įvairių šaltinių – kai kurie kūriniai yra nauji leidimai arba yra nekomerciniai kūriniai – ir atitinkamai konservatyviai suapvalintas. Kūrinių leidyba atitinkamu laikotarpiu didėjo su labai nedidelėmis išimtimis. Europos leidėjai iš viso prekybai siūlė apie 22 mln. kūrinių (iš jų virš 4 mln. – skaitmeniniu formatu), o didžiausias jų skaičius fiksuotas JK, Vokietijoje, Italijoje, Prancūzijoje ir Ispanijoje; prie šio vis didėjančio skaičiaus kilimo prisidėjo skaitmeninės leidybos (įvairiais formatais) pakilimas, anksčiau išleistų kūrinių skaitmeninimas, spausdinimo pagal užsakymus paslaugų augimas bei savarankiškai išleistų kūrinių skaičiaus augimas (daugiausia JK).

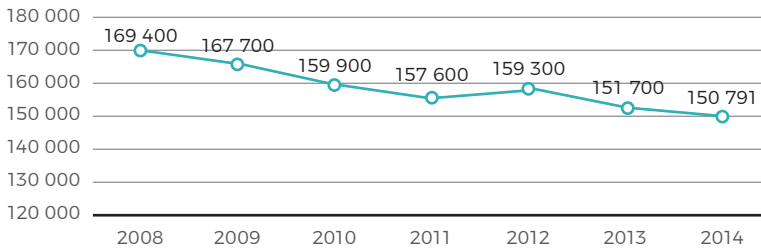
ES ir EEA išleisti nauji kūriniai, 2006–2015 (tūkst.)

EUROSTAT duomenimis, 2014 m. knygų leidybos sektoriuje pilnu etatu dirbo apie 150 000 darbuotojų, faktiškai tiek pat, kiek ir ankstesniais metais. Tačiau šioje srityje surinkti patikimus duomenis yra sunkiau. FEP narių apklausa taip pat rodo stabilų užimtumą, įskaitant 2015 m., bei ilgesnę mažėjimo tendenciją krizės metais.

Skaičiuojama, kad visoje knygų vertės grandinėje (įskaitant autorius – Europos rašytojų taryba atstovauja maždaug 150 000 rašytojų, maždaug 125 000 knygų pardavėjų, t. y. asmenims, dirbantiems specializuotose knygynuose: pagal EUROSTAT, spaustuvinkams, dizaineriams ir t. t.) tiesiogiai ir netiesiogiai dirba daugiau nei pusė milijono asmenų.

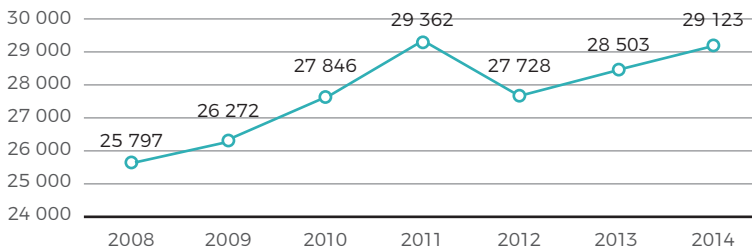
ES knygų leidybos sektoriuje dirbančių asmenų skaičius, 2008–2014 m.

Šaltinis: EUROSTAT – Pastaba: ES 27 iki 2010

Egzistuoja keletas nacionalinių leidėjų apibrėžimų, be to jų kriterijai skiriasi ir priklausomai nuo rinkų dydžio. Todėl nuspręsta naudoti EUROSTAT duomenis, siekiant parodyti bendrą vaizdą. Pagrindinė išvada: sektorių sudaro daugybė panašių labai mažų dalyvių, o pats sektorius nuolat vystosi. Per savo narius FEP atstovauja daugiau nei 6 000 leidėjų, o tai sudaro 75–90 % atitinkamų valstybių rinkos.

ES knygų leidybos sektoriuje veikiančių įmonių skaičius, 2008–2014 m.

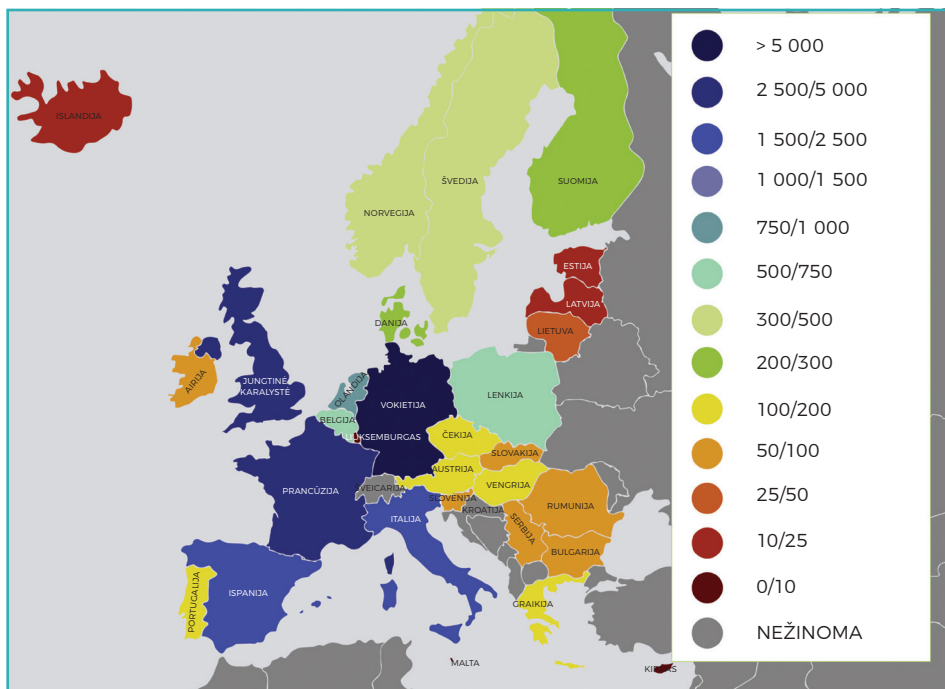
Šaltinis: EUROSTAT – Pastaba: ES 27 iki 2010

Leidėjų apyvarta augo iki 2007 m.; nuo 2008 m. pasaulinė ekonomikos krizė pradėjo veikti šį sektorių, nors iš pradžių jos poveikis leidybai buvo mažesnis nei daugumai kitų sektorių (ypač eksportui). 2010 m. tendencija pasikeitė, o augimas atsistatė (daugiausia dėl eksporto), kurį skatino ir palankus valiutos kursas. 2011–2014 m. rinka vėl smuko, nors elektroninių knygų rinka sparčiai augo, o eksportas laikėsi neblogai (ypač tais metais, kai euras buvo silpnesnis). Augimas sugrįžo 2015 m. (su stipriu eksportu), ir panašu, kad 2016-ieji taip pat buvo palankūs metai, ko gero sugrąžinę ilgalaikę teigiamą tendenciją. Ekonomikos nuosmukio pasekmės buvo nevienodos; labiausiai nuo krizės nukentėjusios šalys dažnai patyrė skaudžiausias pasekmes taip pat ir knygų rinkoje, kai kuriais atvejais nuostoliai siekė 20 ar 30 % nuo 2009 iki 2015 m. Tačiau apskritai leidybos sektorius atlaikė ekonomikos krizę, pademonstruodamas didesnę atsparumą už daugelį kitų sektorių. Pastaraisiais metais elektroninių knygų rinkose pasirodė stagnacijos požymių.

2. Pajamos ir augimas šalyse

Žemėlapyje pavaizduota leidybos industrijos apyvarta pagal šalis; čia pabrėžiama dydžių ir pozicijų įvairovė nuo didžiausių rinkų (Vokietija, JK, Prancūzija, Ispanija, Italija) iki mažiausių, tačiau taip pat svarbių vietinėms kultūroms ir kalboms. Duomenys atspindi grynąsias leidėjų pajamas iš knygų pardavimo, įskaitant eksportą.

ES + EEE ir ES kandidačių leidėjų grynoji apyvarta iš knygų pardavimo pagal šalis (mln. eur.), 2015 m.

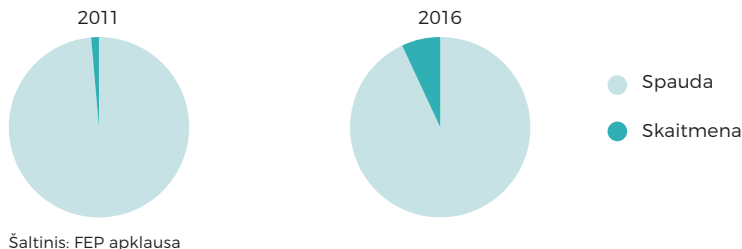
Šaltinis: FEP apklausa

Naujausios tendencijos rodo, kad 2015 m. pasirodę atsigavimo ženklai gali būti naujo tvaraus augimo laikotarpio pradžia. Pagal šį scenarijų daug priklauso nuo to, kuria kryptimi vystysis elektroninių knygų rinka. 2007 m. atsiradusių elektroninių knygų pardavimai, skatinami technologijų plėtros, pradėjo įspūdingai augti, kai kuriose šalyse ir sektoriuose dvizenkliais ar net triženkliais tempais. Panašu, kad šiuo metu augimas sulėtėjo, o spausdintų knygų pardavimai keliose teritorijose vėl auga.

2009-2014 m. spausdintų knygų pardavimai sumažėjo beveik visur, o skaitmeninių knygų pardavimai padėjo kompensuoti dėl to atsiradusius nuostolius (o kai kuriais atvejais užtikrino bendrą augimą), tačiau šiuo metu didžioji dalis rinkos atsigauna dėl didėjančių spausdintų leidinių pardavimų. Tuo pat metu elektroninių knygų rinkos augimas prisidėjo prie mažėjančių spausdintų knygų pardavimų ir prie besitraukiančios pasaulinės rinkos dėl tam tikro pakeičiamumo laipsnio ir dėl žemesnių elektroninių knygų kainų. Kitame skyriuje apžvelgiamas skaitmeninis pasaulis.

3. Perėjimas prie skaitmeninio formato

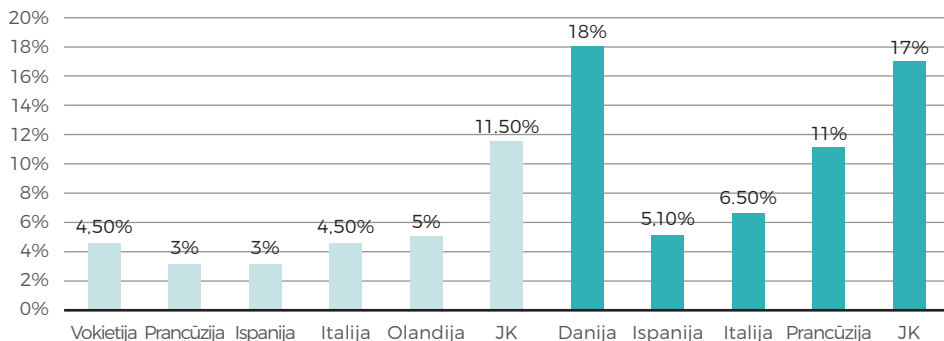
Elektroninių knygų dalis ES knygų rinkoje, 2011/2016 m.

Skaitmeninės technologijos jau seniai egzistuoja knygų vertės grandinėje, tačiau tikroji elektroninių knygų rinka atsirado visai neseniai, kadangi technologija anksčiau dar nebuvo pasirengusi pasiūlyti skaitytojui visišką pasitenkinimą sukeliančios skaitymo patirties. Nuo tada skaitmeninių knygų dalis knygų rinkoje auga: iš pradžių įspūdingais tempais, o pastaraisiais metais – lėčiau.

Dėl to, kad kai kurie stambūs pardavėjai nepateikia tikslių duomenų, bei dėl atsiradusios savarakiškos leidybos sudėtinga gauti detalią patikimą informaciją apie elektroninių knygų rinką. Tačiau manoma, kad elektroninių knygų rinka sudaro apie 6–7 % bendros Europos rinkos, skirtingai įvairiose šalyse.

Skaitmeninių produktų ir elektroninių knygų dalis tam tikrose šalyse, 2015 m.

Šaltinis: FEP apklausa – Pastaba: Vokietija, Prancūzija, Italija, Nyderlandai: elektroninių knygų dalis tik prekybos/vartojimo knygų sektoriuje (neįskaitant mokslinių ir mokomųjų knygų) – Dėl skirtingų metodikų šių skaičių dažniausiai negalima palyginti tarp šalių

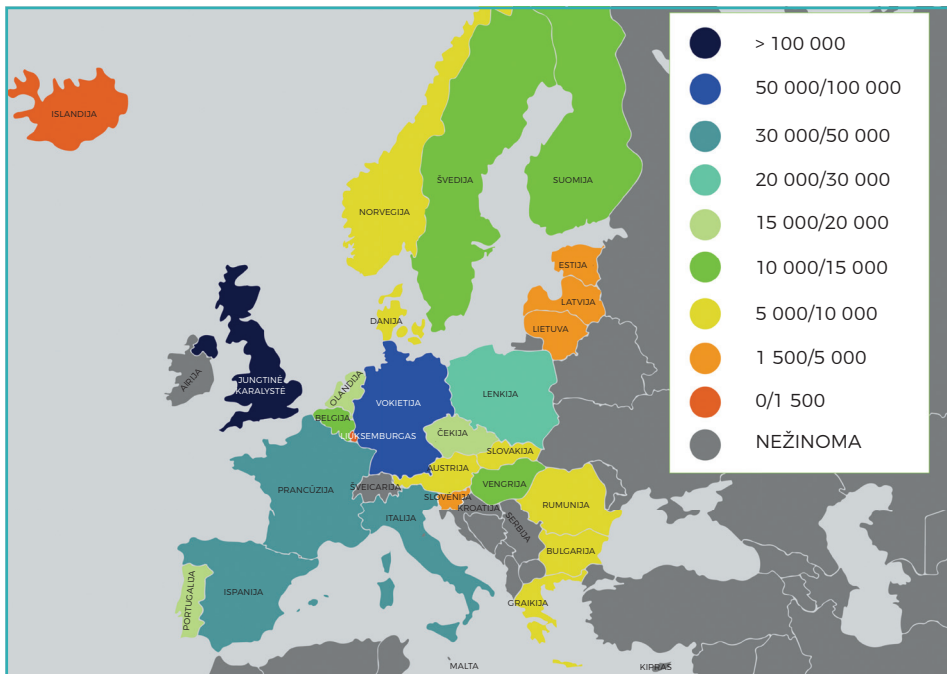
● e-knygos
● visa skaitmena

Šiame grafike pavaizduota kai kurių šalių skaitmeninių pardavimų dalis bendroje knygų rinkoje; tam tikrais atvejais atskirai parodyti elektroninių knygų ir leidėjų skaitmeninių produktų (pvz. duomenų bazės ir prenumeratos) pardavimai. Per 10 metų elektroninės knygos padarė didžiulę pažangą: iš pradžių jos buvo tik įdomi naujovė, o prieš 6 metus, 2011 m., jos sudarė vos 1 % knygų rinkos (išskyrus JK, kur elektroninių knygų pardavimai užėmė 4 % bendros rinkos, o skaitmeninių produktų pardavimai sudarė beveik 8 %). Tačiau sudėtinga prognozuoti, kaip elektroninių knygų rinka vystysis ateinančiais metais, kadangi mes jau pragyvenome keletą datų, kuomet buvo prognozuota popieriaus baigtis: aišku viena – daug kas priklausys nuo skaitytojų pageidavimų, ir kad įvairios palaikymo programos ir formatai bei verslo modeliai greičiausiai kartu funkcionuos numatomoje ateityje.

4. Nežinote ką skaityti? Apsidairykite

Žemėlapiuose pavaizduotas kiekvienoje šalyje per metus išleidžiamų naujų kūrinių skaičius (pagal pastarųjų 5 metų vidurkį), iš viso ir vienam milijonui gyventojų; tai rodo knygų sektoriaus indėlį į Europos kultūros įvairovę. Kiek įmanoma, duomenys atspindi naujų kūrinių (o ne perspausdintų ar naujų leidimų) skaičių ir yra paimti iš pramonės šaltinių ir iš nacionalinės statistikos. Didesnės šalys, ypač tos, kurių kalbomis kalbama plačiau, išleidžia daugiausiai naujų kūrinių (JK, Vokietija, Prancūzija, Ispanija, Italija), tačiau duomenys pagal gyventojų skaičių parodo, kad ir kai kurios mažesnės rinkos gali pasigirti labai gyvybingu leidybos sektoriumi.

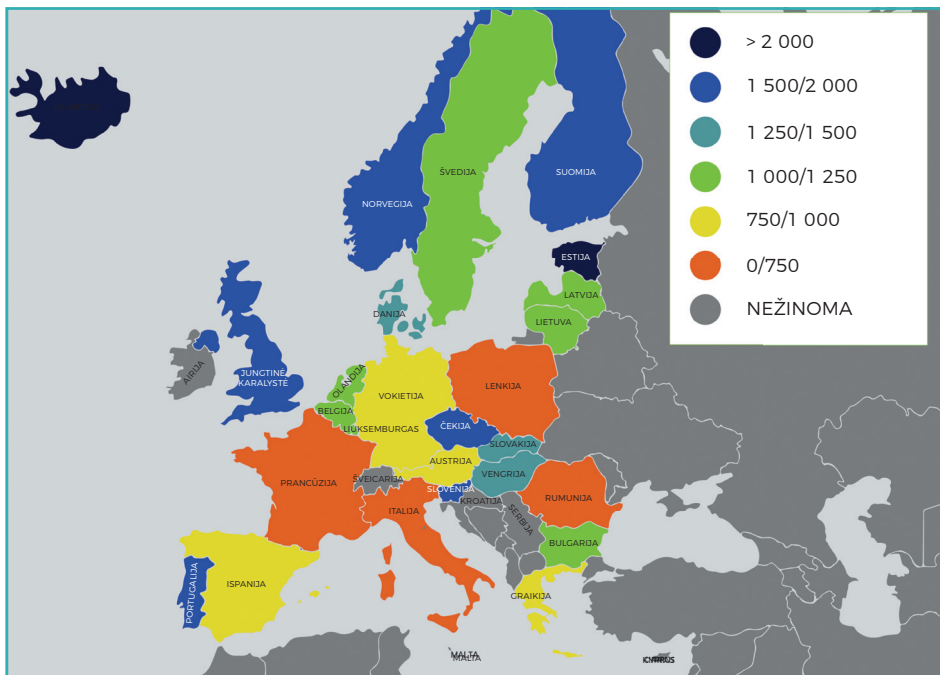
ES + EEE šalyse išleisti nauji kūriniai, 2010–2015 m.

Šaltinis: FEP apklausa, Nacionaliniai statistikos biurai

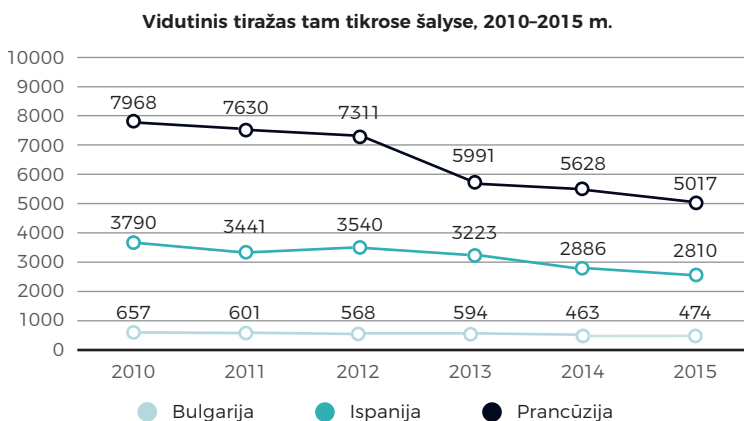
Reikėtų paaiškinti taikomą metodologiją, ypač dėl duomenų šaltinių heterogeniškumo. Keliose šalyse FEP apklausos leido surinkti reikšmingos informacijos iš nacionalinių knygų leidėjų asociacijų apie bendrą komercinių leidėjų išleistų kūrinių skaičių, t. y. mums reikalingos informacijos. Tačiau yra tam tikrų skirtumų, kadangi ne visuose šaltiniuose galima atskirti naujus kūrinius, naujus ankstesnių kūrinių leidimus ir paprasčiausiai perspausdintus jau esamus kūrinius. Be to, daugelyje šalių duomenis pateikė Nacionaliniai statistikos biurai ir (arba) Nacionalinės bibliotekos (dažnai ryšium su teisėtu saugojimu). Tokiais atvejais šie skaičiai dažnai apima daugiau nei knygas, skirtas vartotojų rinkai: nekomerciniai leidiniai, brošiūros ir lankstinukai paprastai būna įtraukti į šias duomenų bazes, o kartais neįmanoma atskirti įvairių kategorijų. Todėl būtina taikyti tam tikrus kriterijus norint nustatyti atitinkamų kūrinių skaičių taikant tam tikrą subjektyvumo ir aproksimacijos laipsnį. Dėl šių veiksnių atsiranda tam tikrų apribojimų lyginant šalių duomenis, todėl šie palyginimai turėtų būti vertinami atsargiai.

ES + EEE šalyse vienam milijonui gyventojų išleista naujų kūrinių, 2010–2015 m.

Šaltinis: FEP apklausa, Nacionaliniai statistikos biurai (parengta FEP)

Pastaraisiais metais ženklų naujų kūrinių augimą lydėjo kitas reiškinys: pastoviai mažėjantis vidutinis tiražas daugumoje teritorijų (o gal ir visose). Šią tendenciją lėmė daugelis veiksnių: nuo logiškos kūrinio bazės išplėtimo pasekmės, nepastovesnių pardavimų simptomo iki efektyviau tvarkomų atsargų (dėl spaustuvių sektoriaus technologijų plėtros, pvz. spausdinimas pagal užsakymą). Šiame grafike pavaizduota vidutinio tiražo kaita tam tikrose pasirinktose rinkose.

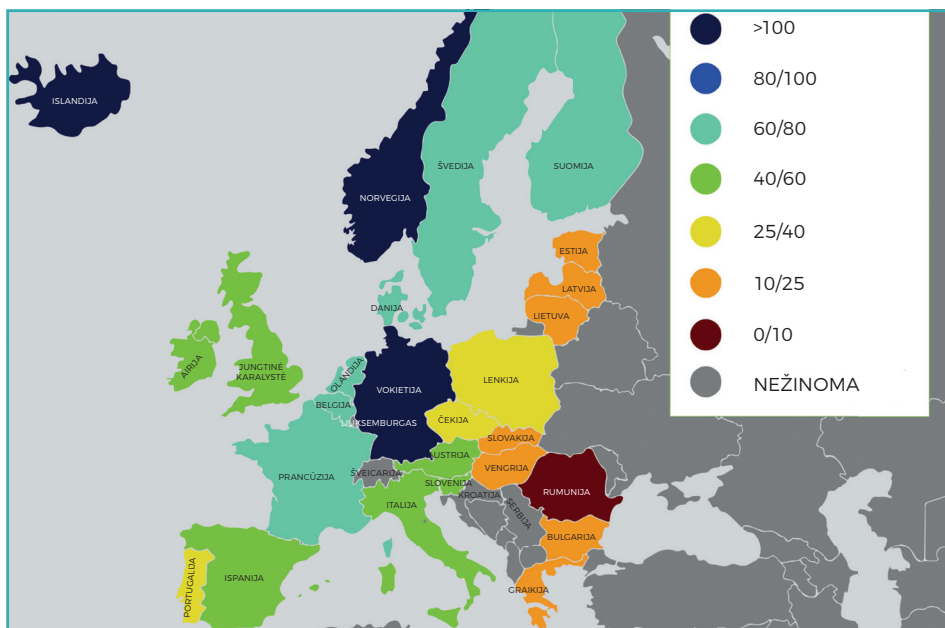
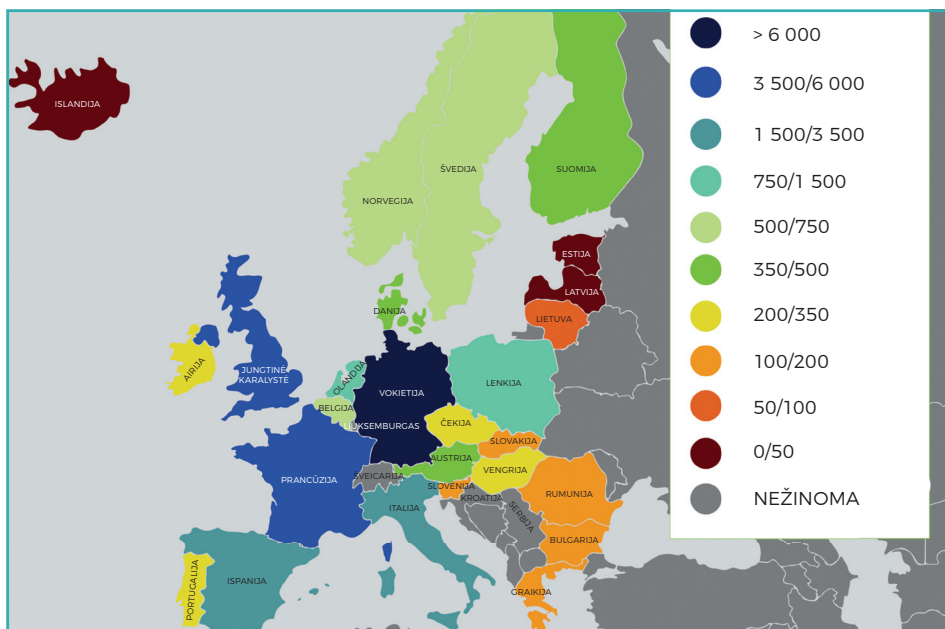

Šaltinis: Nacionalinis statistikos biuras (Bulgarija), Federación de Gremios de Editores de España (Ispanija), Syndicat National de l'Édition (Prancūzija)

5. Daug didelių ir mažų rinkų

Šiuose žemėlapiuose pavaizduotas kiekvienos šalies knygų rinkos dydis (t. y. pardavimų vertė pagal kainą, galbūt įskaitant importą) ir ta pati vertė pagal gyventojų skaičių. Vaizdas labai įvairus, ir pagal absoliučius dydžius didžiausios šalys ne visada užima aukščiausias pozicijas santykinėje prasme.

ES + EEE šalių knygų vidaus rinkos vertė, iš viso (mln. eur.) ir vienam gyventojui (eur.), 2015 m.

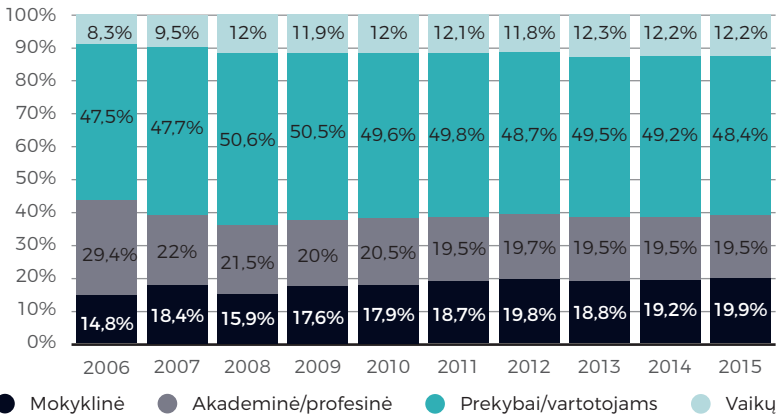

Šaltinis: FEP apklausa (parengta FEP)

6. Viena industrija, skirtingi sektoriai

Leidėjų apyvartą galima padalinti į keturias plačias kategorijas: mokomoji (vadovėliai, ELT), akademinė/profesionali literatūra (aukštojo mokslo literatūra, žodynai, enciklopedijos, STM, humanitarinė literatūra, socialinio mokslo literatūra, vadybos literatūra ir t. t.), prekybinės/vartotojų knygos (grožinė literatūra, negrožinė literatūra, esė, vadovai, laisvalaikio, meno knygos, beletristika, komiksai ir t. t.) bei knygos vaikams ir jaunimui. Kiekvienas sektorius yra labai sąlyginis: vartotojų knygos (įskaitant knygas vaikams) užima apie 60 % rinkos, o likę 40 % pajamų gaunama iš mokomosios literatūros ir akademinė knygų. Be to, nacionaliniu lygmeniu yra ženklų skirtumų: kai kuriose šalyse, ypač nedidelių lingvistinių teritorijų arba tų, kurių kalba sutampa su daug didesnių rinkų kalba, mokomoji leidyba dažnai yra pagrindas, palaikantis didžiąją leidybos industrijos dalį, ir sudaro nuo vienos iki dviejų trečiųjų visos leidėjų apyvartos. Proporcijos išlieka santykinai stabilios keletą metų, tačiau yra tam tikrų svyravimų dėl tam tikrų priežasčių: pavyzdžiui, vadovėlių pardavimams būdingas cikliškumas priklausomai nuo švietimo politikos. Įdomu tai, kad vaikų knygos ypač atspariai atsilaikė ekonominės krizės metu; panašu, kad knygos laikomos vertinga dovana

ES + EEE leidėjų grynoji apyvarta pagal kategorijas, 2006–2015 m.

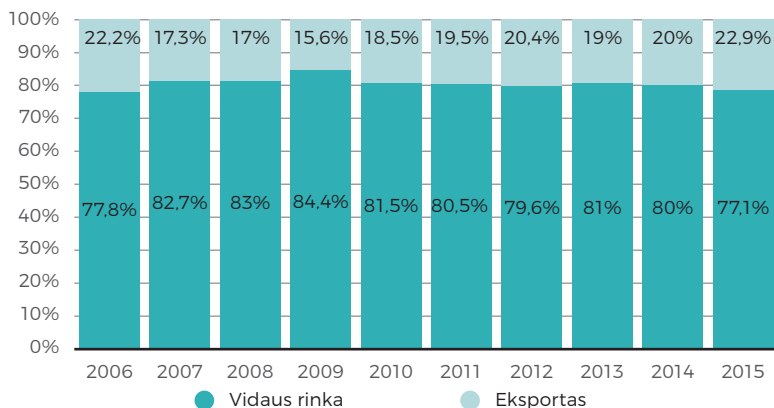

Šaltinis: FEP apklausa (parengta FEP)

7.1 eksportą orientuota industrija

Knygų leidybai būdingas eksportas – apie penktadalis apyvartos gaunama iš eksporto (17–22 % per pastaruosius 10 metų), t. y. 4,2–5,2 mlrd. eurų per metus. Eksportą dažniausiai skatina (tačiau ne visada) kalbos homogeniškumas JK, Prancūzijoje, Ispanijoje ir Vokietijoje, kurios yra 4 didžiausios eksportuotojos.

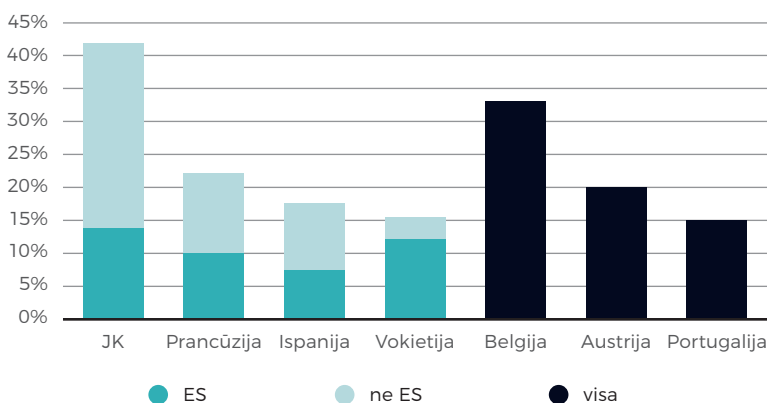
ES leidėjų apyvartos eksporto dalis (vidaus rinka/eksportas), 2006–2015 m.

Šaltinis: FEP apklausa (parengta FEP)

JK leidėjų eksportas sudaro apie 40–45 % apyvartos, kur maždaug trečdalis yra eksportuojama į ES, o likusi dalis pakankamai tolygiai pasiskirsto po pasaulį, kur Šiaurės Amerika yra kita didžiausia rinka. Prancūzijos leidėjų eksportas sudaro šiek tiek daugiau nei 20 % apyvartos, o pagrindinės eksporto kryptys yra prancūziškai kalbančios teritorijos (pagrindinės kryptys: Belgija, Šveicarija, Kanada bei daugelis Afrikos šalių); apie 55 % Prancūzijos eksporto keliauja už ES ribų. Ispanijos leidėjų eksportas sudaro 16–20 % apyvartos; apie 40 % eksportuojama į ES, o likusi dalis – į trečiąsias šalis, daugiausiai į ispaniškai kalbančias Amerikos teritorijas (įskaitant JAV).

Kai kurių šalių leidėjų bendroms pajamoms tenkanti eksporto dalis, 2010–2015 m.

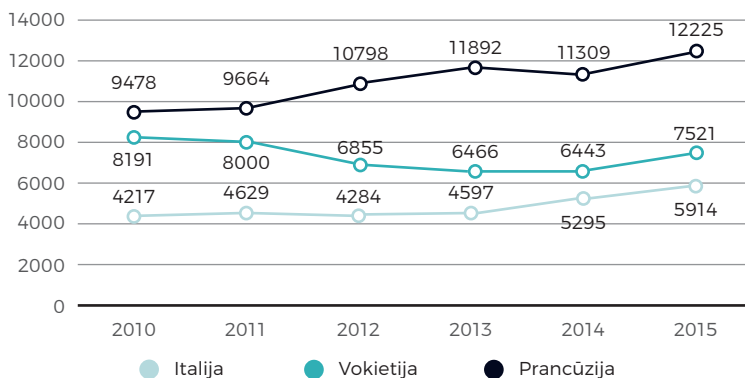

Šaltinis: FEP apklausa (parengta FEP)

Vokietijos leidėjų eksportas sudaro daugiau nei 15 % apyvartos, o pagrindinės eksporto kryptys yra vokiškai kalbančios teritorijos (Austrija ir Šveicarija), kitos ES šalys bei JAV; už ES ribų keliaujantis eksportas sudaro apie ketvirtadalį bendro eksporto. Iš viso eksportas už ES ribų sudaro kiek daugiau nei 50 % bendro leidėjų eksporto, t. y. 8–10 % bendros apyvartos: 2–2,5 mlrd. eur per metus.

Prie šios stiprios tarptautinės prekybos pozicijos prisideda Europos leidėjų išleistų kūrinių vertimo teisių pardavimas. Kitas grafikas vaizduoja pastarųjų metų vertimo teisių pardavimo į užsienį dinamiką tam tikrose šalyse.

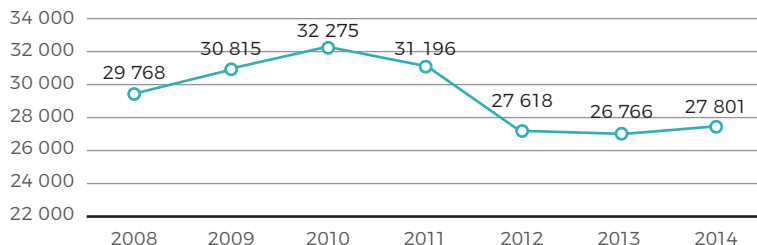
Vertimo teisių (kūrinių) pardavimai tam tikrose šalyse, 2010–2015 m.

Šaltinis: Börsenverein des Deutschen Buchhandels e.V (Vokietija), Syndicat National de l'Édition (Prancūzija), Associazione Italiana Editori (Italija)

8. Visada yra kur nusipirkti knygų

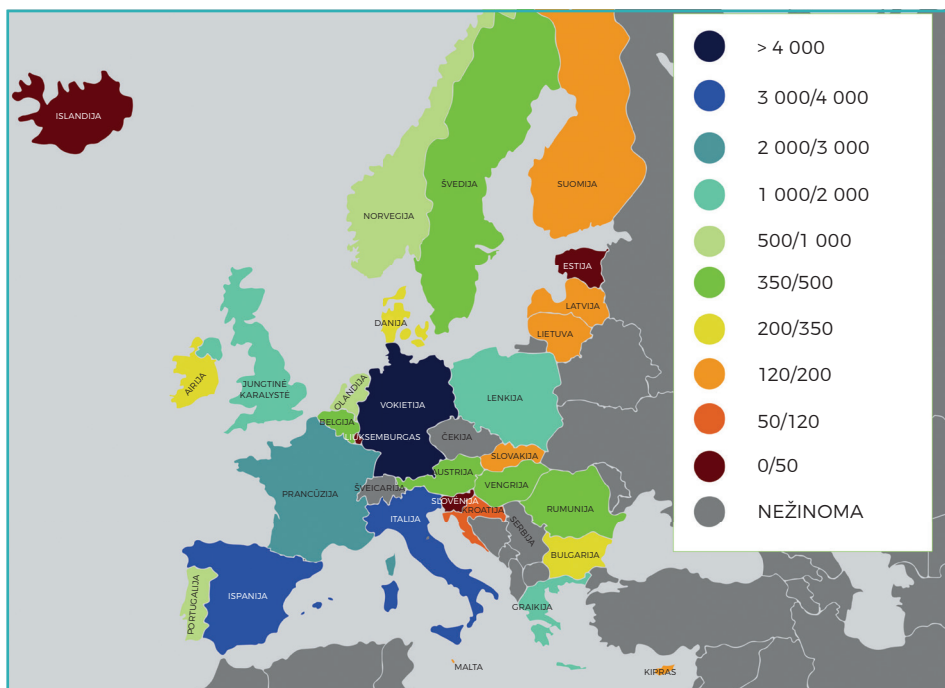
ES knygų leidybos sektoriuje veikiančių įmonių skaičius, 2008–2014 m.

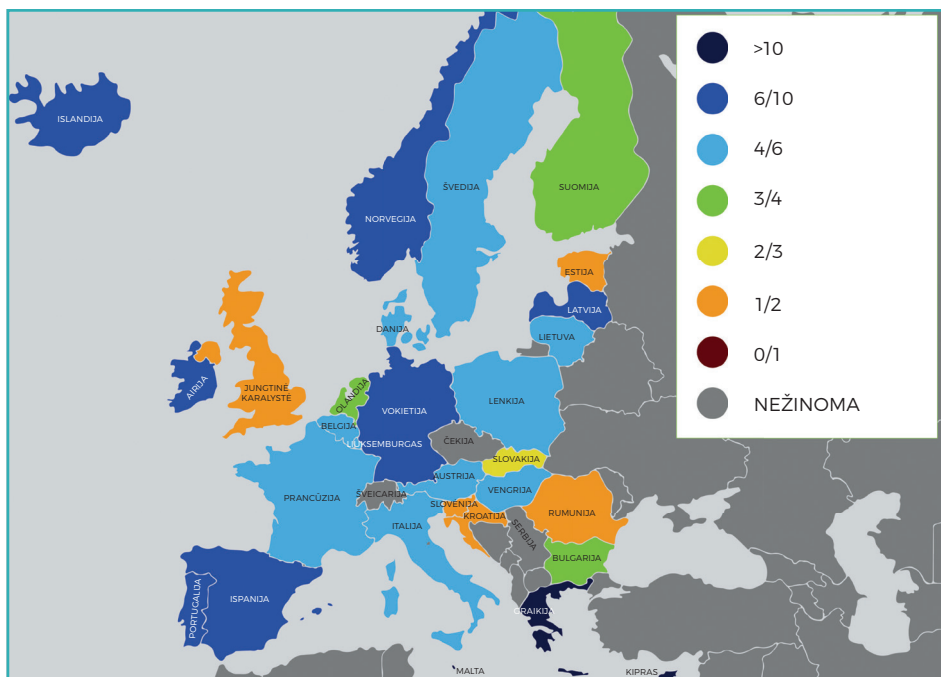
Šaltinis: EUROSTAT – Pastaba: ES 27 iki 2010

Nors daugelis perka knygas internetu, nemažai daliai skaitytojų taip pat patinka lankytis knygynuose, apžiūrėti ir pavartyti siūlomas knygas ir pasikonsultuoti su ekspertais. Jų laimei, Europoje tam yra daugybė galimybių – nors krizė smogė ir mažmeniniam knygų sektoriui. Grafike pateiktas bendras specializuotų knygų parduotuvių skaičius ES pastaraisiais metais, o žemėlapiuose nurodytas knygynų skaičius kiekvienoje šalyje: iš viso ir tenkančių 100 000 gyventojų. Duomenys atskleidžia, kaip skiriasi pasirinkimo kur pirkti knygas galimybės įvairiose šalyse.

Mažmeninė knygų prekyba specializuotose parduotuvėse, įmonių skaičius pagal šalis, 2014 m.

**Mažmeninė knygų prekyba specializuotose parduotuvėse,
įmonių skaičius pagal šalis 100 000 gyventojų, 2014 m.**

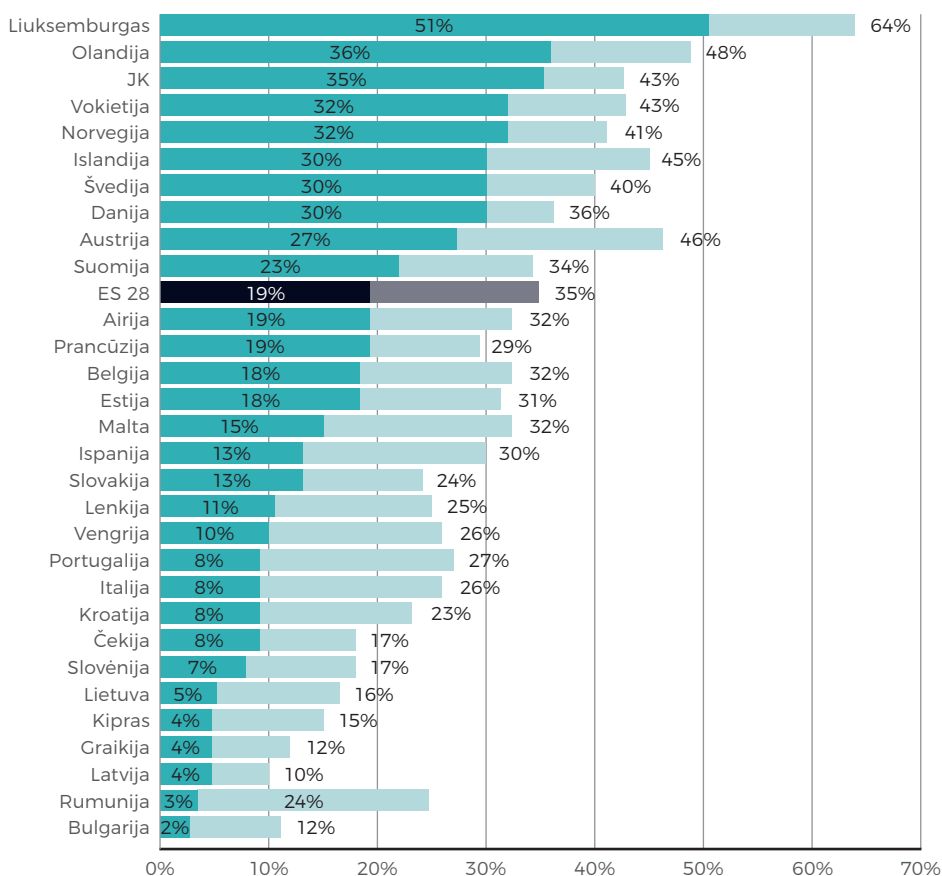

Šaltinis: EUROSTAT (parengta FEP) – Vokietija, Graikija, Latvija, Lietuva, Norvegija ir Ispanija: duomenys pakoreguoti remiantis FEP apklausa

9. Elektroninė prekyba

Kaip žinoma, elektroninė prekyba iš esmės prasidėjo nuo knygų pardavimo; taip yra dėl to, kad knygų sektorių turėjo geriausias bet kurios produktų kategorijos (ir kultūros sektoriaus) metaduomenis. Todėl interneto parduotuvėms buvo nesudėtinga supaprastinti ir automatizuoti užsakymų ir pristatymų tvarkymą. Šiandien knygos yra viena iš pagrindinių internetu perkamų prekių; šiame grafike parodyta, kiek procentų žmonių internetu įsigijo knygų, žurnalų ar elektroninę mokymosi medžiagą lyginant su bendru gyventojų skaičiumi ir su žmonių, praėjusiais metais internetu užsisakiusių prekių ar paslaugų, skaičiumi. 2016 m. beveik kas penktas europietis (ir daugiau nei trečdalis perkančių internetu) pirko knygų, žurnalų ar elektroninę mokymosi medžiagą; Liuksemburgas užima pirmą vietą pagal šalis, kur įspūdingas skaičius – net pusė gyventojų – perka knygas, žurnalus ar elektroninę mokymosi medžiagą internetu (beveik du trečdaliai apsiperkančiųjų internetu).

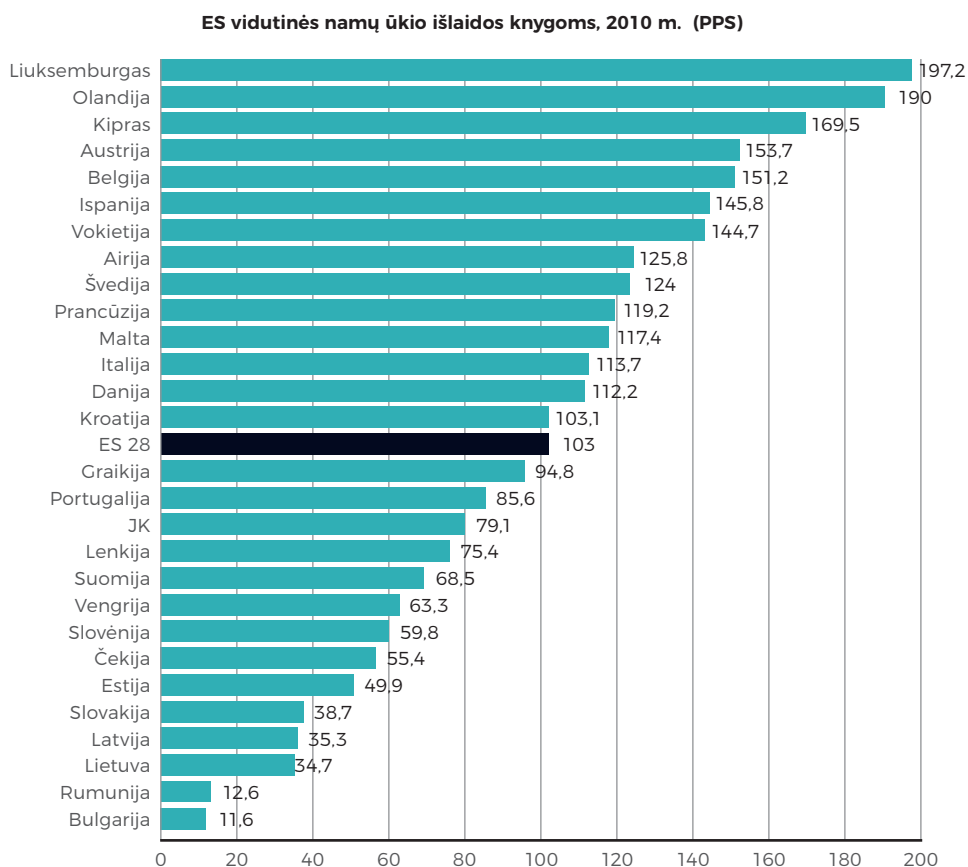
Gyventojų dalis (procentais), praėjusiais metais pirkę knygų, žurnalų, elektroninę mokymosi medžiagą internetu iš bendro skaičiaus gyventojų, asmeniniam naudojimui užsisakiusių prekių ir paslaugų internetu, 2016 m.

Šaltinis: EUROSTAT – Pastaba: kuo mažesnė knygų pirkėjų dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus – tuo didesnė jų dalis nuo apsiperkančiųjų internetu

10. Kiek europiečiai išleidžia knygoms?

Šiame grafike pavaizduotos vidutinės namų ūkio išlaidos knygoms kiekvienoje ES šalyse, išreikštos bendra dirbtine valiuta, perkamosios galios standartu (PPS), kuris eliminuoja kainų lygio skirtumų poveikį šalyse, atsirandančių dėl valiutų kursų svyravimo, todėl galima palyginti šalis. Skirtumai tarp ES šalių narių šioje srityje yra nepaneigiami.

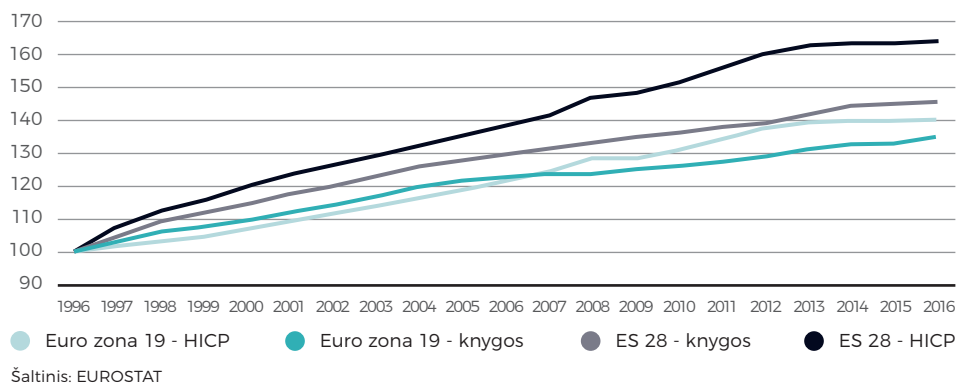

Šaltinis: EUROSTAT - Nyderlandai, Švedija: 2005

11. Brangu? Gerai pagalvokite

Šiame grafike palyginama vidutinės knygų kainos ir suderinto vartotojų kainų indekso, t.y. ES vartojimo kainų infliacijos rodiklio, kaita visoje ES ir Euro zonoje. Abiem atvejais matyti, kad knygų kaina pakilo ženkliai mažiau nei bendras kainų lygis. Tai ypač akivaizdu vertinant visas 28 ES šalis: knygų kainų kilimas per pastaruosius 20 metų yra 40 % mažesnis nei vidutinė infliacija.

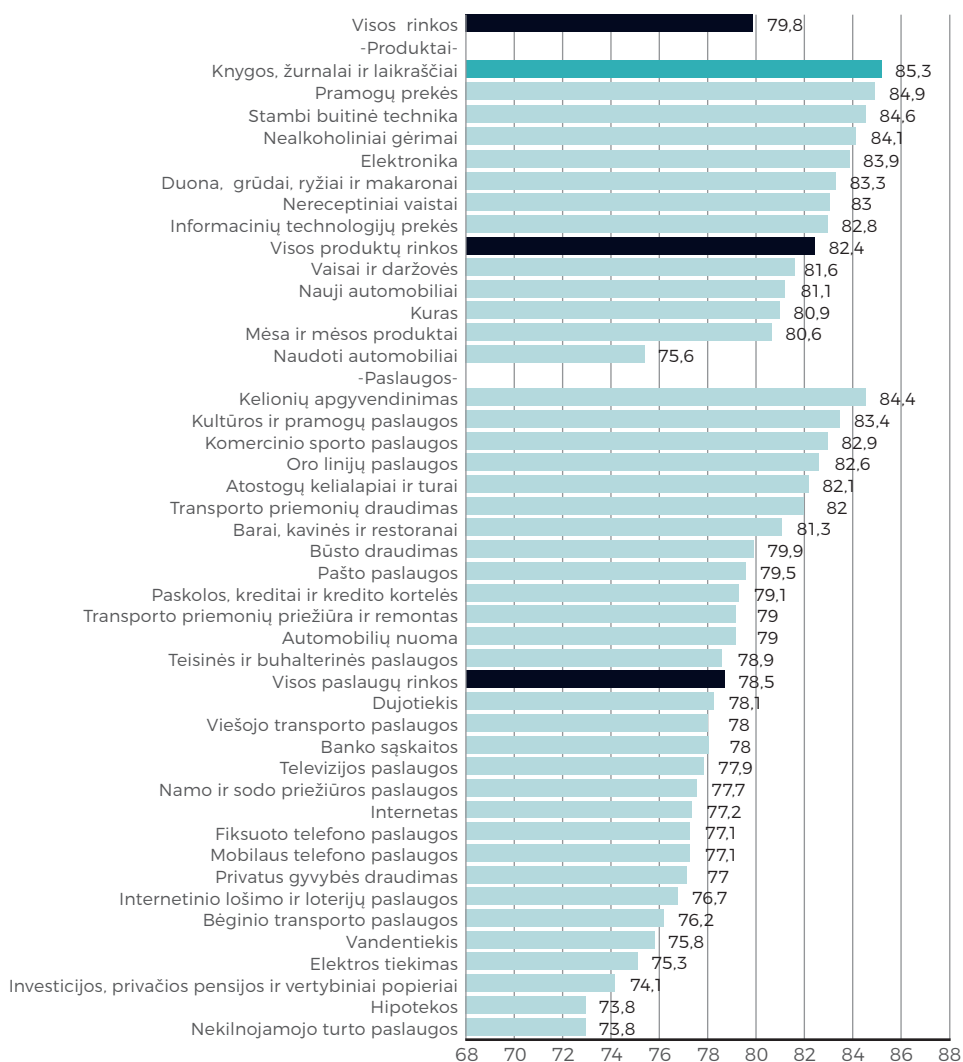
Vidutinės knygų kainos ir suderinto vartotojų kainų indekso kaita ES ir Euro zonoje, 1996-2016 m. (1996=100)

12. Patenkinti klientai

2016 m. Europos Komisija pristatė naujausią Vartotojų rinkų rezultatų suvestinę, pateikiančią ES piliečių 42 pagrindinių vartotojų rinkų vertinimą 28 šalyse narėse, Norvegijoje ir Islandijoje. Rezultatų suvestinėje atsispindi daugybės paslaugų ir prekių rinkų rezultatai pagal pagrindinius rodiklius, tokius kaip tikėjimas, kad pardavėjai laikosi vartotojų apsaugos taisyklių, pasiūlymų palyginamumas, pasirinkimas rinkoje, vartotojo lūkesčių patenkinimo lygis, vartotojų nenaudai patiriamos problemos. Kiti rodikliai, pvz. paslaugų teikėjo keitimas ir kainos, taip pat yra stebimi ir analizuojami. Šiame grafike pateikti 2016 m. visų stebėtų vartotojų rinkų vertinimai. Įvertinta 85,3 balais iš 100, „Knygų, laikraščių ir žurnalų rinka“ užima pirmą vietą tarp visų sektorių, gerokai aukščiau prekių rinkos vidurkio (82,4) ir visų rinkų vidurkio (79,8).

Rinkų reitingavimas pagal Rinkos veikimo rodiklį ES, 2015 m.

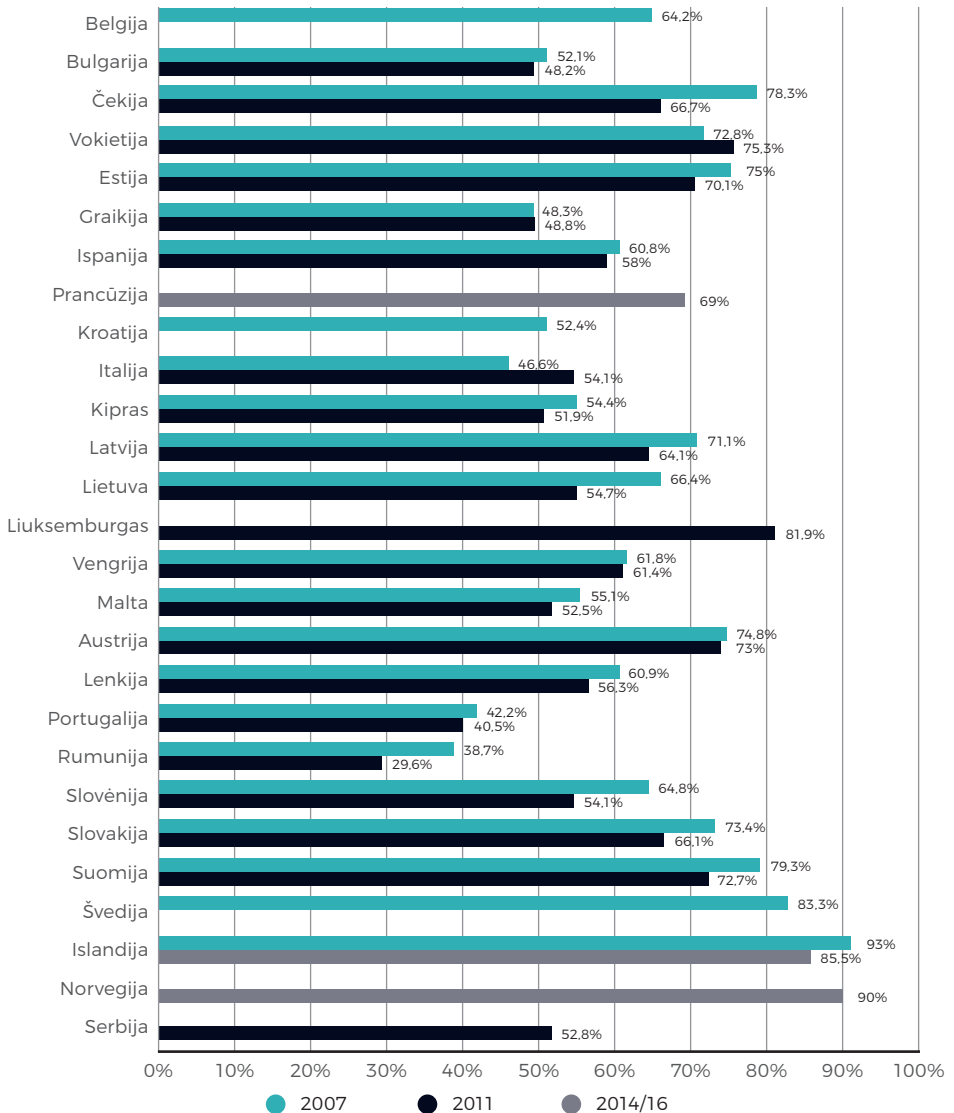

Šaltinis: rinkos stebėsenos tyrimas 2015, 2016 vartotojų rinkų rezultatų suvestinė, Europos Komisija

13. Kas skaito?

Teigiamas skaitymo poveikis gyvenimo patirčiai yra įrodytas: jo įtaka akivaizdi tiek mokymosi rezultatams, tiek profesinei karjerai, pažintiniams gebėjimams ir t. t. Šiame grafike pavaizduota, kiek žmonių pastaraisiais metais perskaitė bent vieną knygą, bei kiek perskaitė 10 ar daugiau knygų. Nors didelė gyventojų dalis skaito knygas, visgi keliuose Europos šalyse tik pusė ar mažiau gyventojų perskaitė bent vieną knygą per metus iki apklausos, o daugelyje šalių jų dalis sumažėjo nuo ankstesnės apklausos.

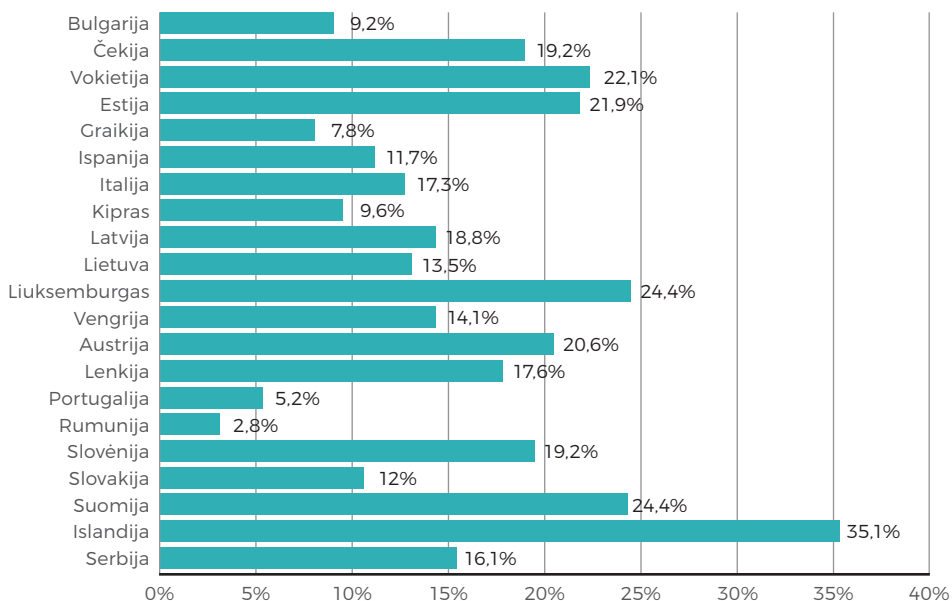
25-64 m asmenys, skaitę knygas per pastaruosius 12 mėnesių pagal šalis – bent vieną knygą perskaičiusių gyventojų dalis, 2007/2011 m.

Šaltinis: EUROSTAT – Prancūzija (2014 m duomenys), Norvegija (2015 m duomenys); gyventojų amžius nuo 15 m. ir vyresni, šaltinis FEP apklausa – Islandija (2016 m duomenys); šaltinis FEP apklausa

Islandija, Norvegija (skirtingu perimetru) bei Švedija pirmąją bendrajame reitinge, po jų seka Liuksemburgas, Vokietija, Austrija, Suomija ir Estija. Panašiai „užkietėjusių skaitytojų“ sąrašo viršuje puikuoja Liuksemburgas ir Suomija, po jų seka Vokietija, Estija ir Austrija (Švedijos duomenų nėra). Pastarieji Norvegijos duomenys (kurie nėra palyginami su kitais) atskleidžia 40 % ne mažiau nei 10 knygų perskaiciusių 15 m. ir vyresnių gyventojų dalį 2015 m., o tai ypač įspūdinga turint omeny pastaraisiais metais daugelio šalių išgyvento mažėjimo tendenciją (pvz., 2016 m. „užkietėjusių skaitytojų“ dalis Islandijoje sumažėjo iki 23,7 %).

25-64 m asmenys, skaitę knygas per pastaruosius 12 mėnesių pagal šalis – 10 ar daugiau knygų perskaiciusių gyventojų dalis, 2011 m.

Šaltinis: EUROSTAT

Leidinyje Europos leidėjų federacija (toliau – FEP) pateikia duomenis, kurie apima 28 Europos Sąjungos šalis, taip pat FEP nares Europos ekonominėje erdvėje (Islandija, Norvegija). Daugiausia informacijos surinkta iš FEP apklausų, kurios kasmet pateikiamos 28 nacionalinėms knygų leidėjų asociacijoms. Šalių knygų leidybos statistika integruojama į nacionalinių ir tarptautinių statistinių duomenų analizę.

FEP priklauso ir Lietuvos leidėjų asociacija (LLA), įsteigta 1989 m., aktyviai veikianti nuo 1993 metų. Šiandien LLA turi 40 narių, tarp jų – ne tik privačios, bet ir valstybinės specializuotos leidžiančios įstaigos. LLA narių produkcija sudaro apie 82 proc. knygų leidybos rinkos.

Sudarytojas *Enrico Turrin*
Vertėja *Jovita Tendzegolskienė*
Maketo dizaineris *Paulius Petrauskas*

AUSTRIJA: HAUPTVERBAND DES ÖSTERREICHISCHEN BUCHHANDELS

BELGIJA: VLAAMSE UITGEVERS VERENIGING/ ASSOCIATION DES EDITEURS BELGES

BULGARIJA: АСОЦИАЦИЯ “БЪЛГАРСКА КНИГА”

ČEKIJA: SVAZ ČESKÝCH KNIHKUPCŮ A NAKLADATELŮ

DANIJA: FORLÆGGERFORENINGEN

ESTIJA: EESTI KIRJASTUSTE LIIT

SUOMIJA: SUOMEN KUSTANNUSYHDISTYS RY

PRANCŪZIJA: SYNDICAT NATIONAL DE L'EDITION

VOKIETIJA: BÖRSENVEREIN DES DEUTSCHEN BUCHHANDELS

GRAIKIJA: ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

VENGRIJA: MAGYAR KÖNYVKIADÓK ÉS KÖNYVTERJESZTŐK EGYESÜLÉSE

ISLANDIJA: FÉLAG ÍSLENSKRA BÓKAÚTGEFENDA

AIRIJA: PUBLISHING IRELAND

ITALIJA: ASSOCIAZIONE ITALIANA EDITORI

LATVIJA: LATVIJAS GRĀMATIZDEVĒJU ASOCIĀCIJAS

LIETUVA: LIETUVOS LEIDĒJŲ ASOCIACIJA

LIUKSEMBURGAS: FÉDÉRATION LUXEMBOURGEOISE DES EDITEURS DE LIVRES

NYDERLANDAI: NEDERLANDS UITGEVERSVERBOND

NORVEGIJA: DEN NORSKE FORLEGGERFORENING

LENKIJA: POLSKA IZBA KSIĄŻKI

PORTUGALIJA: ASSOCIAÇÃO PORTUGUESA DE EDITORES E LIVREIROS

RUMUNIJA: FEDERAȚIA EDITORILOR DIN ROMÂNIA

SERBIJA: УДРУЖЕЊЕ ИЗДАВАЧА И КЊИЖАРА

SLOVĒNIJA: GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ISPANIJA: FEDERACIÓN DE GREMIOS DE EDITORES DE ESPAÑA

ŠVEDIJA: SVENSKA FÖRLÄGGAREFÖRENINGEN

JUNCTINÉ KARALYSTÉ: THE PUBLISHERS ASSOCIATION

FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS
FÉDÉRATION DES ÉDITEURS EUROPÉENS